

ZORANA PROTIĆ

PROSTORNI VODIČ PUČKO OTVORENO UČILIŠTE ZAGREB IZLOŽBA I PUBLIKACIJA

SPATIAL GUIDE PUBLIC OPEN UNIVERSITY ZAGREB EXHIBITION AND PUBLICATION

The publication *Spatial Guide* is part of the project run by the Public Open University in Zagreb. It provides a visitor with the relevant information about the building. By means of research tools, the authors have addressed three basic questions concerning the spatial potential of the building, the way it is accomplished and the building's users. The guide is designed as a three-way presentation manual using visual reference, citations, and essays. The publication is the result of a fruitful collaboration between the Centre for Culture of the Public Open University of Zagreb and the Faculty of Architecture in Zagreb.

Pučko otvoreno učilište Zagreb,
Odjel za kulturu i nakladništvo
Zagreb, 19.12.2019. – 7.1.2020.

Deplijan [24/18 cm, tvrdi papir]
Autorica i voditeljica projekta: Ana Mušcet
Autorice vodiča: Dunja Knezevic, Nika Vojvoda
Mentorice: Melita Čavlović, Mojca Smode Cvitanović
Dizajn: Damir Gamulin
Tisak: Kvik print

Projekt Vodič realiziran je u sklopu programa
Kulturni inkubator, uz podršku Grada Zagreba.

Prostorni vodič Pučkoga otvorenog učilišta u Zagrebu [POUZ] tiskana je informacija o zgradi namijenjena neposrednom posjetitelju, a realizirana je na inicijativu Ane Mušcet, voditeljice Centra za kulturu POUZ, u sklopu programa *Kulturni inkubator* koji promovira umjetničke doprinose promišljanju zgrade u cjelini i predstavlja vrijedan primjer međuinstitucionalne suradnje kulturne ustanove i akademske zajednice. Vodič je rezultat autorske suradnje studentica Dunje Knezević i Nika Vojvode, pod mentorstvom Mojce Smode Cvitanović i Melite Čavlović s Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu, te dizajnera Damira Gamulina. Paradigmatski projekt POUZ iz sredine 50-ih godina prošlog stoljeća – djelo arhitekata Radovana Nikšića i Ninoslava Kućana, te autora mobilijara Bernarda Bernardija i hortikulturnog uređenja Silvine Seissel – odlikuje višeznačna isprepletenost prostora i programa, kako u prošlosti tako i danas. Upotrebom istraživačkih alata autorice se usredotočuju na tri osnovna pitanja: što čini prostorni potencijal zgrade, kako se on ostvaruje i kome je zgrada namijenjena.

Vodič u obliku deplijana koristi prepoznatljiv grafički dizajn Galerije CEKAO, od kojeg ga razlikuje tek upotreba crvene boje. Prema tumačenju jezičnog leksika Vodič *pokazuje i objašnjava* djela, sadrži *upute i podatke* te *pokazuje put i omogućuje snalaženje* u nepoznatom prostoru. Balansirajući između povijesnog prikaza i informacije o trenutačnoj namjeni zgrade, Vodič prezentira istraženi

materijal na tri različite razine: slikovnoj, citatnoj i esejističkoj. Na jednoj strani deplijana vizualne informacije svode se na projektne nacрте, ne nužno u potpunosti izvedene tlocрте, s legendama u formi kratkih opisa i s usporednim prikazom izvornog i recentnog stanja dijelova interijera u crno-bijelim odnosno fotografijama u boji. Na drugoj strani Vodiča nakon naslovnice slijedi stranica isječaka s općim reakcijama na projekt neposredno nakon njegova otvorenja, poput dugovječnog časopisa za umjetnost i kulturu *15 dana*, koji izlazi u okrilju POUZ-a. Autorice su prepoznale, analizirale i izdvojile novinske tekstove s nekoliko stajališta: programskog – o radničkom sveučilištu, osobitosti – o jedinstvenosti građevine u Europi, projektantskih metoda – fleksibilnost programa, modularnost konstruktivnog rastera, koloristički akcenti, sloboda kretanja, gradacija javnosti od izoliranih do potpuno otvorenih sadržaja, povezanost kuće s okolinom. Posljednji dio Vodiča čini popratni autorski tekst jedne od mentorica o arhitektonskim vrijednostima projekta, koji dosljedno slijedi egalitarni princip prirode javnoga prostora i fenomena zajednice. Vrijednost identiteta zgrade leži u sustavu *totalno aktivnog prostora* koji daleko nadilazi prvotnu namjenu radničkog obrazovanja i kulturnog uzdizanja. Razumijevanjem, razvojem i korištenjem prostornih potencijala u cjelini moguće je stvoriti novu instituciju javnog značenja. Iako ne doslovno, Vodič ukazuje na recentnu zamjenu teza javnoga prostora sa slobodom tržišta. Neka-

da prostori obrazovanja za sve i nezavisne kulture prenamjenjuju se u poslovne prostore, pa tako velika dvorana kulture danas udomljuje noćni klub, ljetno kino koristi se kao ugostiteljska terasa, prostor čitaonice postaje poslovna škola, a klupski su prostori sada uredi i skladišta. Prostorni vodič nije tek surogat nesustavnoj signalizaciji, već fragmentirani pokušaj puno složenijeg čitanja prostora i usmjeravanje pozornosti, mimo povijesnog naslijeđa i trenutačne namjene.

Promocija Vodiča bila je popraćena prigodnom izložbom koje se koncepcija zasnivala na modularnoj jedinici učionice s originalnim klupama i stolicama smještenim unutar prostora hodnika. Postav izložbe, iako vidljivo produkcijski improviziran, bio je začudan u mogućnosti višeznačnog tumačenja: kao simbolično zaustavljeni tijek radnog procesa, kao umjetnički artefakt u prostoru galerije ili kao spremište prikupljenog materijala. Ipak, izložak na jednoj klupi u zadnjem redu otkriva svu složenost istraživačkog procesa u obliku niza suptilnih, refleksivnih prostornih dijagrama otisnutih na prozirnim folijama kojih preklapanjem odjednom postaje jasna dosljednost arhitektonskog postupka. Prostorni vodič POUZ tako treba shvatiti tek kao skicu, maketu nekog daljnjeg istraživanja. Koristeći se strategijom skretanja pozornosti, činjenja nečega vidljivim, pa time i prisutnim, ovaj rad ukazuje na golem prostorni potencijal koji se krije iza jednostavnih vrata na ulazu zgrade.